

Kohalike omavalitsuse ühinemised: varasemad kogemused ja edasised sammud.
Järvamaa valikud

Rivo Noorkõiv
 www.geomedia.ee
 Paide, 01. juunil 2015

Arutelu fookus

- Halduskorralduse muutuse põhjused
- Põhilised argumendid halduskorralduse teemal arutlejatel
- Kohalike omavalitsuste ühinemine – Järvamaa positsioon

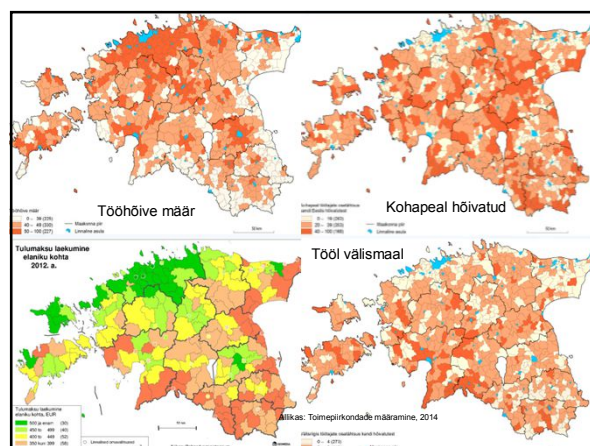
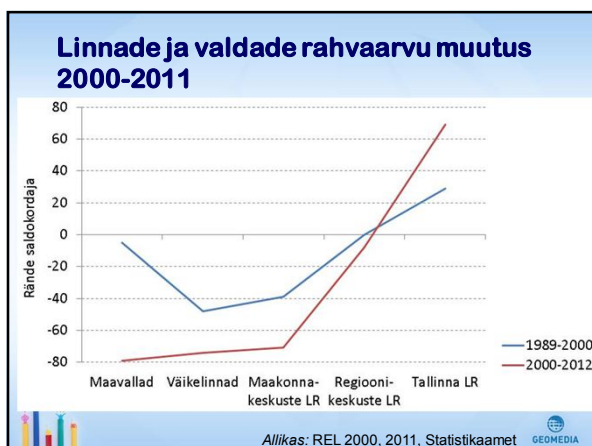
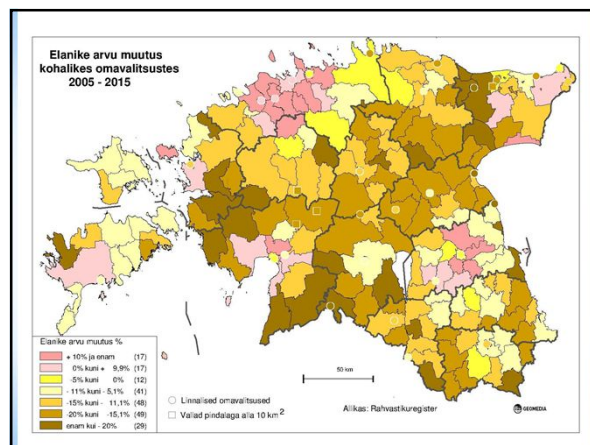

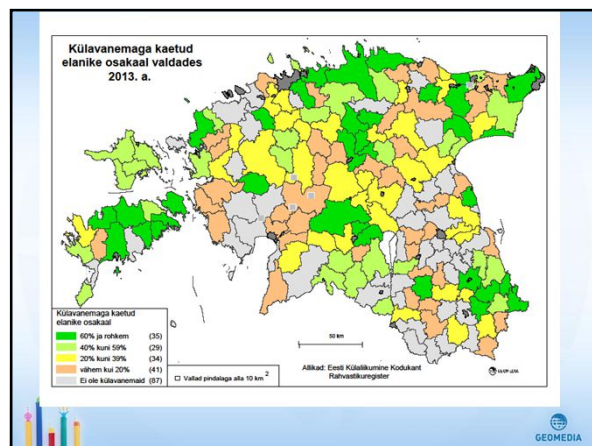
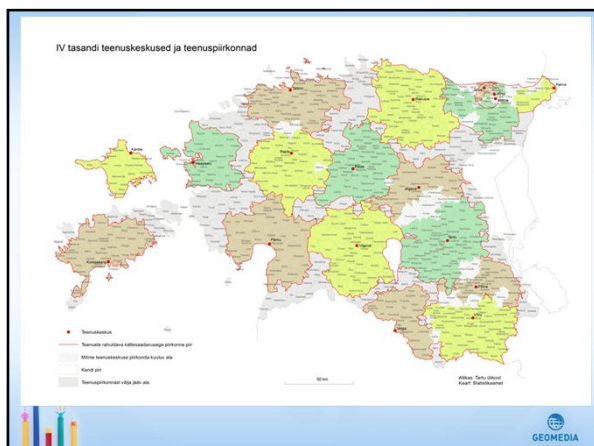
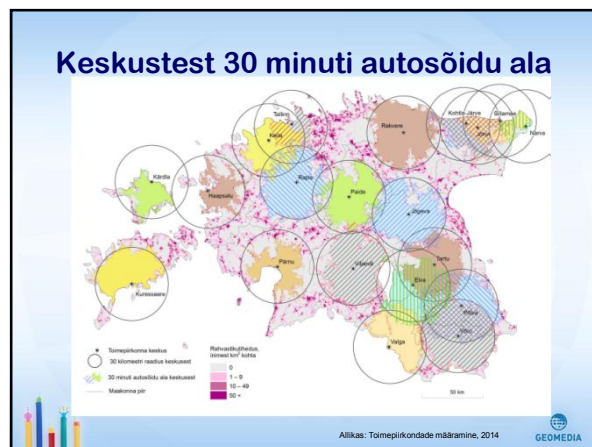
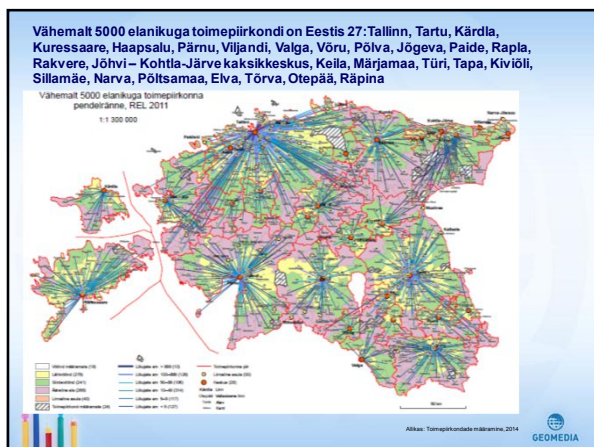
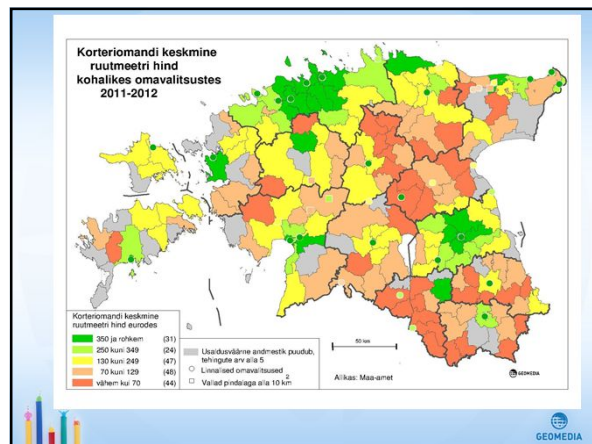
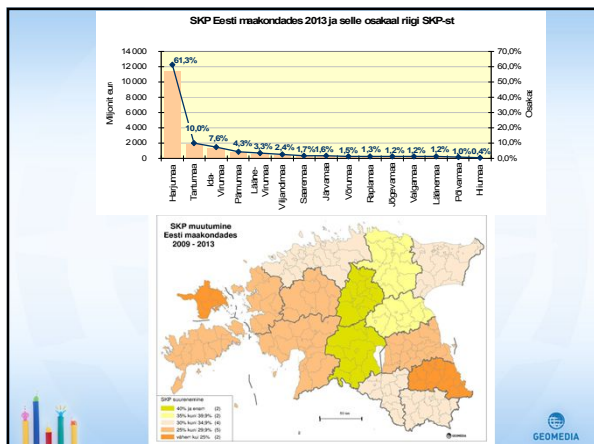
Reformide põhjused

- **Rahvastiku areng:** elanike arvu vähenemine ja vananemine, riigisisene ebaühtlus- mõju maksubaasile – finantssurve, sh keskvalitsus
- **Kapitalismi territorialiseerumine,** töökohtade paiknemise muutumine ja elanike igapäevase liikumise kasv: linnaregioonide areng, valglinnastumine, ääremaastumine. KOV administratiivpiiride hägustumine ja toimealade põhisisus elukorralduses
- **Heaoluriigi areng,** elanike soov teenuste suurema mitmekesisuse ja parema kvaliteedi osas, tarbimise koondumine keskustesse nn supermarketitesse kui elulaadikeskustesse – tark juhtimine globaalses konkurentsis
- **Kogukondliku identiteedi muutumine ja demokraatia kriis – demokraatia arengu tagamine, kas otsustajatel on otsustada?**

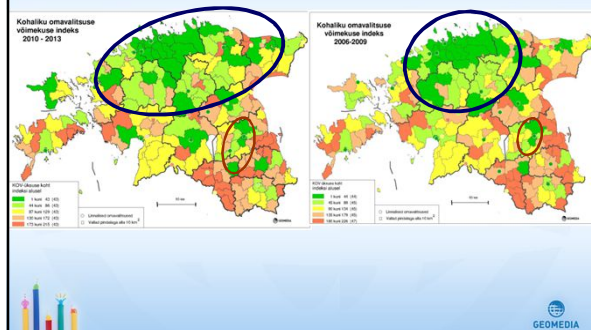

KOV-võimekuse indeks omavalitsusüksuste lõikes

Vahekokkuvõte

- Inimesed lähevad sinna, kus on sobiv elukeskkond – linn-maa suhte muutumine, inimese elukaare olulisus ja käitumise dünaamilisus, KOV võimekus reageerida muutustele. **Mida sellest KOV tarvis järeldada?**
- Iga piirkond konkureerib inimeste pärast nii turujõudude kui mitteturujõudude alusel (töökohad, palk, elukeskkond, institutsioonid). **Milline piirkond on konkurentsivõimelisem ja miks?**
- Eelisseisus on võrgustikupõhises arengus osalevad avatud regiooonid, kus inimkapitalile on madalad sisenemisbarjäärid (näit. avalikud teenused, elanike sidusus, miljööväärtslik avalik ruum, kvaliteetelamis-pind, elukestev õpe, kultuurisündmused jne) ja tolerants elustilide suhtes. **Kui innovatiivne ja võimekas on minu KOV, millistes koostöövõrgustikes osaleb?**

Valikud ühiskonnaelu juhtimisel ja korraldamisel

- Kas riigi juhtimise tsentraliseerimine või detsentraliseerimine?
- Kas riigi juhtimises kohaliku omavalitsusliku põhimõtte tugevdamine või nõrgendamine?
- Kas riigi juhtimises kohaliku omavalitsuse ülesannete suurendamine või vähendamine?

Haldusreformi arengud

Halduskorralduse initsiatiivid

- 1997 esitasid ministrid Jaak Leimann, Mart Opmann ja Raivo Vare valitsemiskulude kokkuhoiu ettepanekud — sh vähendada KOV arvu vähemalt 2/3 võrra.
- Minister Aru reformikava: Avaliku halduse arendamise alused, 1999
- Minister Looduse reformikava: Haldusreform kohaliku omavalitsuse valdkonnas, strateegia, 2001
- Minister Õunapuu reformikava: Regionaalhalduse reformi kontseptsioon, 2003
- Minister Reimaa reformikava: Regionaaltasandi halduskorralduse korrastamise lähteülesanded, 2007; Regionaalhalduse korrastamise kontseptsiooni põhimõtted, 2008
- Minister Kiisleri reformikava: Halduskorralduse muutmise teesid, 2008; Haldusterritoriaalse korralduse reformi seaduse eelnõu, 2009; Omavalitsuskorralduse reformi algatamine, 2012; Omavalitsusreformi seaduseelnõu 2014
- Muudatuste algatamine riigihalduses ja omavalitsuskorralduses 2015

Valitsusliidu tegevuskavas on esitatud valdkonnad, millesse haldusreformi seaduseelnõud panustavad

- 4.35 Viime haldusreformi poliitilise koordineerimise peaministri juhtimise alla.
- 4.36 Haldusreformi läbiviimiseks viie läbi omavalitsuste vastavuse hindamise sätestatud objektiivsete ja üheselt tõlgendatavate kriteeriumite põhjal. Kriteeriumitele mittevastavad omavalitsused peavad ühinema seaduses toodud tähtjaks. Kui ühinemine ei ole läbi viidud ühe aasta jooksul pärast hindamist, viib ühendamise läbi Vabariigi Valitsus.
- 4.37 Sätestame seaduse tasandil omavalitsustele ülesanded ja reguleerime omavalitsuste ühisasutuste tegevuse, et omavalitsused saaksid tagada teenuste osutamise ühtlaselt kõikjal Eestis. Kriteeriumidele vastavatele omavalitsustele võimaldame lisaks omavalitsuslikele ülesannetele osutada ka riigi poolt rahastatud riiklike ülesandeid. Haldusreformi käigus töötame välja kohalike omavalitsuste uue rahastamis mudeli.
- 4.38 Piirkondlike ja kogukondlike eripärade ning teenuste avalike teenuste kättesaadavuse tagamiseks ühinevates omavalitsustes laadame seaduses osavaldade (linnaosade) õigusi.

Valitsusliidu tegevuskavas on esitatud valdkonnad, millesse haldusreformi seaduseelnõud panustavad

4.39 Kõik sammud kavandatakse nii, et reformi raames toimuv omavalitsuste vabatahtlik ühinemisprotsess on võimalik läbi viia 2017. aasta kohalikeks valimisteks.

4.40 Toetame kriteeriumide täitmiseks vabatahtlikult ühinevaid omavalitsusi senisest kaks korda rohkem.

4.41 Kaasajastame riikliku järelevalve omavalitsuste üle. Anname maavalitsuste olemuslikult omavalitsuslikud ülesanded võimalusel üle kriteeriumidele vastavatele omavalitsustele.

4.43 Ühtlustame riigi tasemel harukondliku ja regionaalse juhtimise ning territoriaalplaneerimise.

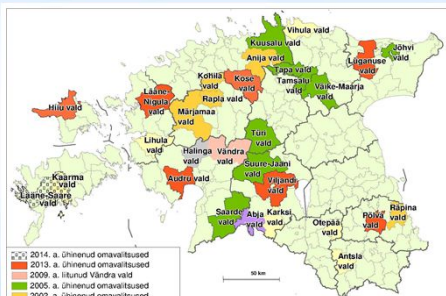
Trend ühinemisteks on kujunenud

- Kõik erakonnad pooldavad KOV ühinemiste soodustamist. Kas vabatahtlik (see toimub) või survestatult?
- Poliitikud tunnustavad ühinenud omavalitsusüksusi ja neid, kes ühinemise elluviimisega tegelevad. Ettepanekuid ühinemisi tagasi pöörata ei ole.
- Arusaam, et haldusreformist ei pääse, mida hiljem seda radikaalsem. Milline on sobiv jõukohane variant Eesti tarvis?

Toimunud ühinemised

1991 oli Eestis 256 omavalitsust. Täna 213. Aastatel 1996-2015 on toimunud 72 valla/linna ühinemist, moodustus 30 KOV üksust

KOV käitumismudelid

- Ootame ja vaatame. Pole vaja kiirustada!
- See ühinemisevõrk ei aita meid kuidagi, vaene plus vaene-rikkaks ei saa, pole mingit kasu. Suured võtavad kõik! Kui kaks vaest ühinevad jääb ju üks!
- Riigireformi on vaja! Terviklik ja kompleksne käsitlus. Keskvallitsus tehku reform riigis ära!
- Nii kiiresti ei tohi ja ei jõua, ühinemine vajab aega.
- Peaksime põhjalikult asja uurima (teadmispõhisus) ja selle põhjalit tuleb tahe (teadlik käitumine) ning targad otsused.
- Peame rahvaga nõu pidama, nemad ütlevad.
- Minu isiklik kasu/kahju (töökoha kaotus, elurütm ja logistika muutus jms), sellest kõvasti ei räägi.
- Kus on garantii, et läheb paremaks?

KOV konkurents ja teki äratõmbamine

Vallavanema mõtteavaldus vallalehes (allikas on teada):

Lühiajaliselt oleks vallale kasulik olukord, kui laps on sisse kirjutatud naabervald ja käib sealse huvialaringis, aga meie valla koolis. Kui järgmisel aastal oleks selline olukord, siis vald ei peaks tasuma huvihariduse eest ja naabervald peaks tasuma meie vallale pearahamaksu siin õppiva õpilase koolitamise eest.

Haldusreformi eesmärgid

- Kohaliku omavalitsuse reformi eesmärgiks on hästi toimivad ja võimekad kohalikud omavalitsused:
 - Ühiskonna parem teenimine muutvates oludes-KOV pakutavate avalike teenuste kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamine. KOVI oma territooriumil olulise mõju omamine.
 - KOV juhtimise tõhustamine ja otsuste strateegilisus. Võimekus palgata spetsialiste ja võtta suuremaid ülesandeid, suurem piirkondlik majandamine ja KOV tugev partner keskvallitsusele.
 - KOV eelarveliste vahendite tõhusam kasutamine, KOV finantsvõimekuse kasv. Saab kontsentreerida ressursse. Dubleerimise vähendamine ja lisandväärtus strateegilises plaanis, koostöövõimekus!
 - Tasakaal kahe printsipi vahel: kogukondlik iseotsustamine ja strateegiline mitmetasandiline valitsemine. Demokraatia laiendamine.

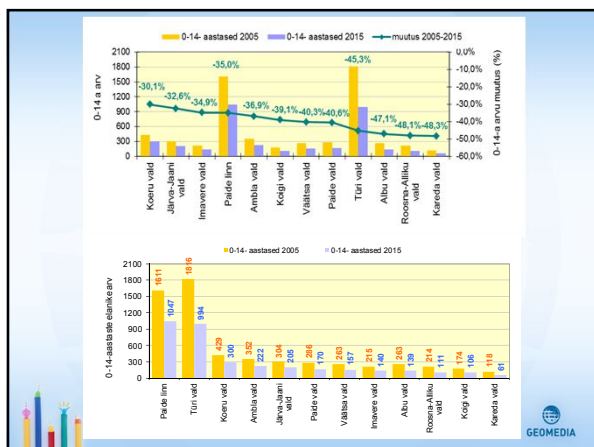
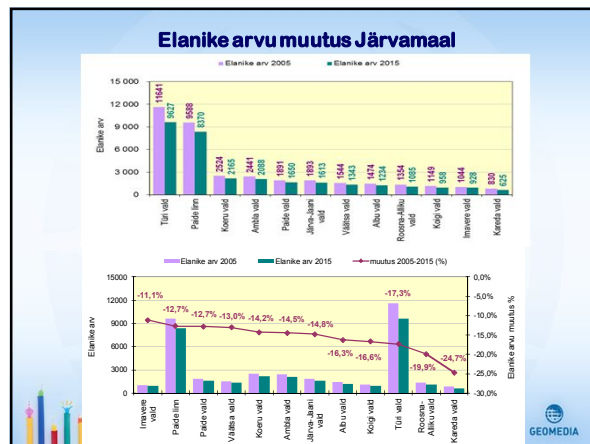
Ühinemise vastu ja poolt (aruteludest)

Vastu:

- võim (vallamaja kui hoone ise ei suhtle kellegagi!) ja teenused kaugenevad, ääreastumine
- kohapealsete (piirkondlike) huvide esindatus langeb
- tasandusfondist saadava toetuse kaotus
- elanike passivsus, huvi vähenemine kohalikes otsustusprotsessides osalemiseks ja identiteedi langus
- Tahame jätkata linna staatuses

Poolt:

- vajalikud professionaalsed ametnikud, meeskonnatöö ja spetsialiseerumine, strateegilise juhtimine ja partner keskvalitsusele
- suurem eelarve, saab rohkem korraga teha, mõistlikum (dubleerimiste väikiv) ja tõhus resursikasutus avalike teenuste arendamiseks
- vallituks saanute mandaat suurem (legitiimsus), poliitilised arutelud; ait ülles kontrolli võimalused suurenevad, oponentsioon toimiv
- Diskussioon on avatum. KOV maine kasv. Oluline tähtsus küla kogukondade võimekusele!

Kriitilised tegurid

- Tahte olemasolu, kui seda pole ei ole pühendumust, läbirääkijate olulisus!
- Teha selgeks, et mida ühinemisega soovite saavutada – asjakohasus.
- Määratleda, et millist täiendavat teavet on läbirääkimisteks eduks vaja koguda.
- Aus ja avameelne arutelu, koosolekute läbiviimise professionaalsus ja ühisosale keskendumine.
- Avalikkuse lai kaasamine ja osalus, kommunikatsiooniplaan! Kutsuge rääkima praktilise kogemusega inimesi!
- Ühinemislepingu kokkujätkutamine ja selles kirjapandu „lennukõrgus“.
- Elanike arvamuse selgitamine.
- Ühinemisdokumentide õiguslik vastavus.
- VOLIKOGU OTSUS**

Küsimused Järvamaa juhtidele?

- Milline on visioon 2020+ Järvamaa kohalikest omavalitsustest ja nende haldusvõimekuse kasvatamisest?
- Kuidas tänaste omavalitsusüksustega koos soovitud visiooni täita?
 - Millised eeldused on ühinemisläbirääkimiste tarvis täita?
 - Milline on ühinemisläbirääkimiste ajaline raamistik?
 - Kuidas ühinemisläbirääkimiste läbiviimine korraldada?
 - Kuidas ühinemislepingu sisuga täita?
 - Kuidas korraldada elanike arvamuse selgitamine?
 - Millal dokumentid esitada volikogudesse?

Tuleviku tegijaks

- **Kolm inimtüüpi:**
 - Inimesed, kes vaatavad, et asjad juhtuvad
 - Inimesed, kes muretsevad, et asjad juhtuvad
 - Inimesed, kes teevad ja asjad juhtuvad
- **Viis võimalikku hoiakut:**
 - Passiivne
 - Eelreageeriv
 - Reageeriv
 - Proaktiivne
 - Tulevikku seirav

Täna kaasa mõtlemast!

rivo@geomedia.ee
www.geomedia.ee

